

Kiss Tibor

egyetemi docens

Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

A SZERZŐDÉSI NYILATKOZATOK ÉRVÉNYTELENSÉGE ÉS AZ
ELEKTRONIKUS ÚTON TETT JOGNYILATKOZATOK

Debreceni Jogi Műhely, 2025. évi (XXII. évfolyam) 3-4. szám (2026. március 31.)

DOI 10.24169/DJM/2025/3-4/6

Absztrakt: A jelen tanulmányban a szerző egy korábbi írásában kifejtett gondolatokat tovább fűzve egyrészt azt elemzi, hogy a jognyilatkozatokra vonatkozó alakisági előírások megsértése esetén nemlétező szerződésről beszélhetünk, vagy az érvénytelenség jogkövetkezményeit kell alkalmazni. Az írás második része az elektronikus úton megtett írásbeli jognyilatkozatokra vonatkozó legújabb jogszabályi rendelkezések bemutatásán keresztül keresi a válaszokat a legfontosabb jogértelmezési kérdésekre a Ptk. és a digitális államról szóló törvény alapján.

Kulcsszavak: írásbeli jognyilatkozat, elektronikus okirat, érvénytelenség, nem létező szerződés

Invalidity of contractual declarations and legal declarations made electronically

Abstract: In this study, the author expands on ideas expressed in a previous paper, analyzing whether a breach of the formal requirements for legal declarations results in a non-existent contract or whether the legal consequences of invalidity should apply. The second part of the paper seeks answers to the most important questions of legal interpretation based on the Civil Code and the Act on the Digital State by presenting the latest legal provisions on written legal declarations made electronically.

Keywords: written declaration, electronic instrument, nullity, non-existent contract

Ungültigkeit von Vertragserklärungen und elektronisch abgegebenen Rechtserklärungen

Abstrakt: In der vorliegenden Studie führt der Autor die in einem früheren Artikel dargelegten Gedanken weiter aus und analysiert einerseits, ob bei Verstößen gegen die Formvorschriften für Rechtserklärungen von einem nicht existierenden Vertrag gesprochen werden kann oder ob die Rechtsfolgen der Unwirksamkeit anzuwenden sind. Der zweite Teil des Artikels sucht anhand einer Darstellung der neuesten gesetzlichen Bestimmungen zu elektronisch abgegebenen schriftlichen Rechtserklärungen Antworten auf die wichtigsten Fragen der Rechtsauslegung auf der Grundlage des Bürgerlichen Gesetzbuches und des Gesetzes über den digitalen Staat.

Schlagworte: schriftliche Rechtserklärung, elektronisches Dokument, Ungültigkeit, nicht bestehender Vertrag

Bevezetés

Vitathatatlan, hogy a XXI. század harmadik évtizedében egyre fontosabb szerepet kapnak az írásban meg tett jognyilatkozatok. A fontosabb, nagyobb értékű jogügyletek kapcsán az írásbeliség egyrészt garanciát is jelent, másrészt segíti az esetleges későbbi vitás helyzetekben a bizonyítást. A digitális kor embere egyre gyakrabban teszi meg az írásbeli jognyilatkozatait a digitális térben, elektronikus formában, háttérbe szorítva a papír alapú, kézírással aláírt, vagy kézjeggyel ellátott dokumentumokat. A magánjogi kódexünk szerint az írásbeli jognyilatkozatok alakiságára vonatkozó előírások megsértése a semmisség jogkövetkezményét vonja maga után (Ptk. 6:94. § (1) bekezdés), bár bizonyos esetben érvényesül a konvalidáló hatás, azaz a teljesítés elfogadásával a teljesített rész erejéig érvényessé válik a szerződés. Az írásbeli jognyilatkozatok érvénytelenségével kapcsolatos kérdések a jogirodalomban is rendszeresen visszatérően felbukkannak és a judikatúra is gyakran szembesül értelmezési kihívásokkal.

A jelen írás szerzője is részletesen foglalkozott a Ptk. írásbeli jognyilatkozatokkal kapcsolatos rendelkezéseinek értelmezésével, különös tekintettel az okirat nyelvét nem értő személy jognyilatkozataira és az érvénytelenség jogkövetkezményére. (Erre vonatkozó összefoglalást ad: Kiss, 2025, pp. 86-94.) A hivatkozott cikkben kifejtett gondolatmenetet folytatva a jelen tanulmányban azt kíséreljük meg feltárni, hogy az alakisági előírások megsértése vezethet-e ahhoz, hogy nemlétező szerződésről beszélhessünk, vagy az minden esetben az érvénytelenség jogkövetkezményét vonja maga után. Ezt követően az elektronikus úton megtett írásbeli jognyilatkozatokra vonatkozó legújabb jogszabályi rendelkezések bemutatásán keresztül keressük a válaszokat a legfontosabb jogértelmezési kérdésekre a Ptk. és a digitális államról szóló törvény alapján.

1. A nemlétező és az érvénytelen szerződések elhatárolása

Azáltal, hogy a Ptk. a jognyilatkozat nyelvét nem ismerő személy jognyilatkozata tekintetében alaki többletkövetelményt támaszt, az alakiság megsértéséhez az érvénytelenség jogkövetkezményét kapcsolva, Éless Tamás felveti az alakiság megsértésének és az akarathibák kérdéseinek egymáshoz való viszonyával kapcsolatos bizonytalanságokat, (Éless, 2014, p. 324) a kérdésre azonban a választ nem adja meg. A kérdésfelvetés ugyanakkor jogos, a választ egyrészt a Kúria precedensképes döntése megadta a jogalkalmazó számára (BH 2023.274., Kúria, Gfv.III.30.404/2022/6.), a jogirodalom pedig az alábbi következtetésekre jutott ezzel összefüggésben.

A Fővárosi Ítéltábla PJD 2023.10. számon közzétett eseti döntése szerint döntése szerint a szerződő fél szerződés megkötésére irányuló jognyilatkozatának az érvénytelensége nem a szerződés érvénytelenségét, hanem annak létre nem jöttét eredményezi. Ez a döntés dogmatikailag téves, mert azt állítja, hogy a Ptk. 6:63. §-a (1) bekezdése alapján a szerződés létrejöttéhez nemcsak két egybehangzó, de két érvényes jognyilatkozat is szükséges. Ehhez képest a Ptk. citált rendelkezése nem tartalmaz olyan tételes jogi szabályt, amely a szerződés létrejöttéhez érvényes jognyilatkozat megtételét tenné szükségessé. A Ptk. 6:58. §-a szerint is a szerződés a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozata, azaz ezen rendelkezés sem támaszt érvényességi feltételt. A Ptk. 6:63. §-a (1) bekezdése szerint is a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. A (2) bekezdés szerint a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges és bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésben való megállapodása

szükséges azzal, hogy a lényegesnek minősített kérdésben való megállapodás akkor feltétele a szerződés létrejöttének, ha a fél egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy az adott kérdésben való megállapodás hiányában a szerződést nem kívánja megkötöni. Ezen törvényi szabályokból egyértelműen megállapítható, hogy alaki vagy egyéb szempontok szerinti érvényességi kritériumot a jogalkotó nem támaszt a szerződés létrejöttéhez. A Ptk. a szerződés létrejöttéhez csupán azt követeli meg, hogy a felek akaratnyilatkozata legyen egybehangzó és kölcsönös, ami a szerződéses jogviszony lényeges elemeit ölelje fel. A jogalkotói szándék szerint tehát a szerződés létrejöttének feltétele a lényeges tartalmi elemekre vonatkozó konszenzus fennállta.

Az, hogy a lényeges tartalmi elemekre vonatkozó konszenzus mint „tárgyi oldal” mellett az „alanyi oldal” egyéb feltételei fennállnak-e, azaz, hogy volt-e akarat hiába vagy a felek által célzott joghatásbeli hiba, nem a szerződés létrejötté körében vizsgálendő kérdés. A szerződés létrejöttéhez elegendő a tartalmi elemek vizsgálata és az ezekre vonatkozó, ezekben történő megállapodásra irányuló egybehangzó jognyilatkozat pusztá léte. Csak egy már létrejött szerződés kapcsán vizsgálható az a kérdés, hogy a jognyilatkozat, amely nem vitásan megtételre került, szenved-e valamilyen, a törvényben meghatározott hibában, ami miatt a ténylegesen megtett jognyilatkozat mégsem lesz alkalmas a felek által célzott joghatás kiváltására. Ezen törvényben meghatározott okokat pedig a Ptk. az érvénytelenség körében szabályozza a Hatodik Könyv Második Részének VI. Címében az érvénytelenség cím alatt azzal, hogy a XVIII. Fejezetben külön okcsoportokat rögzítve különíti el a szerződési akarat hibáit, a szerződési jognyilatkozat hibáit és a felek által célzott joghatás hibáit. Ehhez képest a szerződés létrejöttével kapcsolatos kérdéseket a Ptk. a Hatodik Könyv Második Részének V. Címében a szerződés megkötése és értelmezése cím alatt, azon belül is a XII. Fejezetben a szerződés létrejötté elnevezés alatt tárgyalja. Egyértelmű tehát a Ptk. szerkezeti felépítéséből is, hogy a szerződés létrejöttét a szerződés érvényességétől elkülönítetten kezeli a kódex. A két jogintézmény között azonban sem a jogalkotó, sem a jogirodalom nem tesz egyenlőségjelet, ahogy az érvénytelenségi okok hálózatában is szignifikánsan elkülönülnek az érvénytelenségi okok, bár a gyakorlatban az igényérvényesítő felek tipikusan több érvénytelenségi okra is alapítják keresetüket (Auer, 2024, p. 139). Az azonban dogmatikailag hibás megközelítés, ha felperes ugyanazon szerződéses kikötés kapcsán annak létre nem jöttére és érvénytelenségére is hivatkozik, hiszen a kettő ab ovo kizárja egymást.

A Fővárosi Ítéltábla megállapításával szemben a jognyilatkozattal a felek által elérni kívánt célzott joghatás nem maga a szerződés létrejötte, hanem joghatás kiváltására alkalmas szerződés, azaz érvényes (és egyebekben hatályos) szerződés létrejötte. A Ptk. 6:4. §-a (1) bekezdése szerint a jognyilatkozat joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozat. A jogalkotó nem úgy definiálja a jognyilatkozatot, hogy az joghatás kiváltására alkalmas akaratnyilatkozat, hanem csak akként, hogy annak célja joghatás kiváltása (Faludi, 2024, p. 3). A jognyilatkozat megtétele még nem feltétlenül vált ki joghatást akkor sem, ha a célja a joghatás kiváltásának elérése. A Ptk. 6:63. §-a (1) bekezdése alapján pedig a felek konszenzuson alapuló akaratnyilatkozatainak együttese hozza létre a szerződést. Az egybehangzó és kölcsönös akaratnyilatkozatok mint joghatás kiváltására irányuló jognyilatkozatok nem feltétlenül lesznek egyben alkalmasak a joghatás tényleges elérésére is. Az érvénytelenség kérdése akkor merül fel, ha a joghatás kiváltására irányuló jognyilatkozat egyben joghatás kiváltására vonatkozó alkalmassága valamely hibában szenved. A szerződés létrejötte körében kizárólag azt kell vizsgálni, hogy a kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozatok mint joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozatok megtételére sor került-e. Ettől elkülönül az a kérdés, hogy a joghatás kiváltására irányuló jognyilatkozat egyben alkalmas-e a joghatás kiváltására. Amennyiben a jognyilatkozat nem szenved hibában, úgy alkalmas lesz a joghatás kiváltására és ezért érvényes, míg, ha a törvényben felsorolt valamely hibában szenved, úgy nem lesz alkalmas a célzott joghatás kiváltására. A jognyilatkozat érvénytelenségére a Ptk. a szerződés általános szabályait rendeli megfelelően alkalmazni (Ptk. 6:9. §), azaz a jognyilatkozat is semmis, ha azt az alakítás megsértésével tették meg.

Nem véletlen, hogy a Ptk. is a joghatás kiváltásának alkalmatlanságát az érvénytelenség jogkövetkezményéhez fűzi az 6:108. § (1) bekezdésében, kimondva, hogy az érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani és a szerződés teljesítését követelni nem lehet. Ebből pedig egyértelműen következik, hogy a joghatás kiváltására való alkalmasság az érvényesség feltételeként került rögzítésre a kódexben. A Ptk. Kommentár mindezt úgy értelmezi, hogy ez a szabály az érvénytelenség lényege, a „jogintézmény jogpolitikai célját fogalmazza meg.” (Wellmann, 2018, p. 248). A törvényjavaslat indokolása szerint mindaddig, amíg az érvénytelenségi ok fennáll, a szerződéshez a felek által célzott joghatások nem fűződhetnek (Wellmann, 2018, p. 248). Ebből a megfogalmazásból is egyértelmű, hogy az érvénytelenségi okkal érintett szerződést szerződésnek, azaz létrejött szerződésnek kell tekinteni, csak ahhoz joghatások nem fűződhetnek. Az

érvénytelenségi ok kiküszöbölése esetén lesz alkalmas a felek által célzott joghatás kiváltására a szerződés. Az érvénytelenség differencia specifikája tehát a felek által célzott joghatások hiánya, nem pedig a szerződés kötelező attribútuma. Szerződés létrejöhet úgy is, hogy nem alkalmas a felek által célzott joghatások kiváltására. Ettől még a szerződés létrejön, csak éppen érvénytelen (vagy egyéb feltételek fennállta esetén hatálytalan).

A fentiekkel összhangban van a Ptk. azon rendelkezése is, amely szerint, ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták (a Ptk. 6:7. § (1) bekezdés). A jogalkotó is érvényességi kellékként határozza meg az írásba foglalást, amelyből következően annak elmaradása érvénytelenséget eredményez. E körben sem akként fogalmaz a norma, hogy a szerződés létrejöttének lenne feltétele az írásbeliség. A jognyilatkozatokra vonatkozó általános szabályokat kiegészíti továbbá a szerződések írásba foglalásával kapcsolatos azon Ptk. rendelkezés, amely szerint az írásbeli alakhoz kötött szerződés megkötésére ajánlatot és elfogadó nyilatkozatot is írásban lehet tenni (Ptk. 6:70. § (1) bekezdés). A Ptk. Kommentár is azt hangsúlyozza, hogy az „írásbeli formához kötött nyilatkozat lényeges tartalmát kell írásba foglalni ahhoz, hogy a nyilatkozat érvényes legyen.” (Kisfaludi, 2018, p. 46) A szabályozás e körben nem új keletű, ugyanezt a rendelkezést tartalmazta a régi Ptk. is (rég Ptk. 218. § (1) bekezdés), azaz szintén az érvénytelenség jogkövetkezményét fűzve az írásbeliség elmaradásához. Kimondta ugyanis a korábbi kódex, hogy az alakítás megsértésével kötött szerződés – ha a jogszabály másként nem rendelkezik – semmis (rég Ptk. 217. § (1) bekezdés). A régi Ptk.-n alapuló bírói gyakorlat az alakítási követelményeket szintén érvényességi feltételként szabályozta (BH 2005.395. és BH 2001.426.). A régi Ptk.-n alapuló judikatúra azt is hangsúlyozta, hogy ha az egyik szerződő fél (az eseti döntés szerinti bank) alkalmazottja hamisítja a cégszerű aláírást azon a szerződésen, amelyet az ügyfél a bankfiókban, az ügyfélfogadási időben, szokásos pénzügyi körülmények között írt alá, a jogviszony az ügyfél és a bank között létrejön, de a kötelező alakítás hiányában semmis (BDT 2007.1512). A bírói gyakorlat szignifikánsan elhatárolta egymástól a szerződés létrejöttének és az alakítási szabályok megsértése miatti érvénytelenségének a kérdését, amelyet az új Ptk. hatálya alatt sem lehet összemosni.

Vékás Lajos a Ptk. Nagykomentárjában egyértelműen fogalmaz akkor, amikor az írásbeliségi követelmény megsértésének következményeként az érvénytelenséget jelöli meg és nem pedig a szerződés létre nem jöttét, kiemelve

az alábbiakat: „A jogszabályban vagy a felek megállapodásában előírt alakszerűség hiánya vagy hibája a magánjogban a szerződési jognyilatkozat sérülését jelenti. Az írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozatokra vonatkozó szabályokat és az alakiság követelményének érvényességi feltételként történő meghatározását a Ptk. általános jelleggel, a jognyilatkozatokra vonatkozó közös rendelkezések között helyezi el (Ptk. 6:6. §). ... Kiemelendő, hogy az írásbeliség elmulasztásának nem az a következménye, hogy a szerződés létrejötte nem állapítható meg, hanem az, hogy a szerződés érvénytelen.” (VÉKÁS, 2023, a Ptk. 6:94. §-ához fűzött magyarázat). Bizonyos esetben érvényesül a konvalidáló hatás, azaz a teljesítés elfogadásával a teljesített rész erejéig érvényessé válik a szerződés, kivéve, ha jogszabály közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalást ír elő, vagy a szerződés ingatlan tulajdonjogának átruházására irányul.

Egyértelműen az érvénytelenséget kapcsolja Wellmann György is az alakiság megsértésével kötött szerződésekhez jogkövetkezményként, utalva arra, hogy „az alakiság megsértésével kötött szerződés érvénytelen.” (Wellmann, 2018, p. 202) Ugyancsak az alakiság megsértésével tett jognyilatkozat érvénytelenségét hangsúlyozza Osztovits András a Ptk. Kommentárban (Osztovits, 2014/2, p. 230). Nemlétező szerződés esetén a felek között a lényeges tartalmi elemekre vonatkozó disszenzusra figyelemmel nem jön létre megállapodás, a nem létező szerződéshez semmilyen joghatás nem fűződik (Kiss – Sándor, 2014, p. 19). A bírói gyakorlat szerint a szerződés létrejöttéhez szükséges vételár tárgyában való megállapodás hiányában a szerződés nem érvénytelen, hanem létre sem jöttnek minősül (BH 2003.409.). Ugyanez vonatkozik más szerződéstípusokra is, így a megbízási közvetítői szerződés lényeges tartalmi elemeiben való megállapodás hiányában a szerződés nem jön létre (Fővárosi Ítéltábla Gf.40.060/2018/4.). A magyar judikatúra a szerződésátruházás kapcsán is akként foglalt állást, hogy ha a szerződés írásbeli formában érvényes és az alakiság követelményét a felek megsértik, akkor az a szerződés érvénytelenségét – és nem a létre nem jöttét – eredményezi (BDT 2022.4469.). Azt is megerősíti a Fővárosi Ítéltábla az egyik ítéletében, hogy a szerződés érvénytelenségének orvosolhatatlansága nem azt jelenti, hogy nem jött létre szerződés, hanem azt, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményét más módon kell levonni (PJD 2023.31., Fővárosi Ítéltábla, 9.Pf.20.733/2022/6.).

Siklósi Iván egyik tanulmányában – utalva Ludwig Mitteis Römische Privatrecht bis auf die Zeit Diokletians I, Grundbegriffe und Lehre von den juristischen Personen (Leipzig, 1908) című művére – azt emeli ki, hogy a nemlétező ügylet

még negatív joghatást sem válthat ki, ezzel szemben a létező, de érvénytelen ilyen joghatás kiváltására alkalmas (Siklósi, 2016, p. 1). Azt is hozzáteszi ugyanakkor, hogy a nemlétező szerződések zárt katalógusának összeállítása nem lehetséges, figyelemmel a heterogén tényállásokra (Siklósi, 2016, p. 1). Siklósi Iván helyütt utal arra, hogy „... a nem létező szerződésből semmiféle kontraktuális joghatás nem származhat; a nemlétező szerződés a külvilág irányában mindenféle külső tényállás hiányában, joghatás kiváltására alkalmatlanul jelenik meg, ezért látszólag sem tekinthető akaratmegegyezésnek; a szerződés nemlétező, ha a felek akarata között alapvető disszenzus van (például az egyik fél adásvételre, a másik fél pedig ajándékozássra gondolt), illetve ha a felek a jogügylet nélkülözhetetlen elemét képező valamely lényeges tartalmi elemben (essentiale negotii) nem állapodtak meg (például az adásvételi szerződés tárgyát képező dolog vételárában.” (Siklósi, 2014, p. 80) A szerző hozzáteszi, hogy a nemlétező szerződés lényege az, hogy az „a kontraktuális szférában nem nyer jogi értékelést; hiányzik a fakticitás, illetve az egzisztencialitás, melyek a szerződés kontraktuális szférában történő létezésének elemei.” (Siklósi, 2014, p. 82) Hangsúlyozza a szerző ugyanakkor, hogy a nemlétező szerződésnek is lehetnek a nem kontraktuális szférában jogkövetkezményei (például kártérítés, ami viszont nem kontraktuális szempontból nyer értékelést, így a nemlétező szerződés „nem konstruál szerződéses egyedi normát.” (Siklósi, 2014, pp. 82-83) Siklósi egyértelműen rámutat arra, hogy a szerződés létezése tulajdonképpen nem mást jelent „mint pusztán lehetőséget arra, hogy kontraktuális joghatást váltson ki; a joghatások tényleges kiváltásához ugyanakkor egy sor további feltétel teljesülése (a szerződés érvényessége, valamint bizonyos intenzitású hatályossága) is szükséges.” (Siklósi, 2014, p. 83)

Siklósi értelmezésében a szerződés létezésének alapfeltétele a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezése, azaz a szerződés lényeges tartalmi elemeiben történő megállapodás, ennek hiányában a szerző szerint a szerződésnek nincs külső tényállása, amely esetben nem lehet szerződésről beszélni, így még érvénytelen szerződés sem jön létre, amelynek kapcsán Siklósi hangsúlyozza: „helyesen nem is nemlétező szerződésről, hanem nemlétező szerződéshez vezető cselekményről van szó, melynek legfontosabb tételes jogi relevanciával bíró jogkövetkezménye abban áll, hogy nem alkalmazhatók – szerződéses tényállás hiányában – a kontraktus érvénytelenségének jogkövetkezményei, vagyis a szerződés nemlétezése az érvénytelenségi jogkövetkezmények alkalmazásához nem nyújt létalapot.

Más megfogalmazásban: a *contractus non existens* nem más, mint bizonyos, szerződéshez nem vezető (meglehetősen heterogén) tényállások megjelölésére szolgáló, összefoglalók, absztrakt elméleti-dogmatikai kategória.” (Siklósi, 2014, pp. 83-84) Siklósi értelmezésében indokolt a „megegyezést, a tárgyat, illetve a kauzát a szerződés létrejötte, a szerződéskötési képesség meglétét pedig a szerződés érvényessége feltételeinek tekinteni.” (Siklósi, 2014, p. 118)

Menyhárd Attila angol esetjogból vett példát citálva arra utal, hogy a szerződés nemlétezése (*disszenzus*) és a tévedés közötti kapcsolat vizsgálata során elsősorban az akarati és nyilatkozási elv mint szubjektív és objektív megközelítés között lehet különbséget tenni, amely kapcsán rámutat az alábbiakra: „ez praktikus módon olyan helyzetet jelent, amelyben a nyilatkozatok konszenzust mutatnak, a tényleges szerződési akaratok azonban nem, mert a fél nyilatkozata nem akarátát fejezi ki. Ez azonban nem a létezésről, hanem – legalábbis a tévedésre alapított érvénytelenség szempontjából – a szerződés érvényességéről való döntés lesz.” (Menyhárd, 2000, pp. 18-19)

A nemlétező szerződések és az érvénytelen szerződések közötti elhatárolás relevanciáját Menyhárd Attila is az alkalmazásra kerülő jogkövetkezményekben látja, utalva arra, hogy tévedés esetén adódhatna az a következtetés, hogy a felek közötti akaratmegegyezés hiánya miatt a szerződés nem létezik, mégsem ez, hanem az érvénytelenség kerül megállapításra figyelemmel arra, hogy a nyilatkozási elv alapján a magyar jog „a megállapodást a nyilatkozatok alapján létrejötnak tekinti, azonban az nem a felek által valójában szándékolt tartalmat hordozza (tartalmi, nyilatkozatban való tévedés). A tartalmi tévedés alapja éppen a nyilatkozat és az akarat összhangjának hiánya. Az indokbeli tévedés azt jelenti, hogy a tévedés a szerződéses akarat kialakításának során, az akaratot magát befolyásoló tényezőben áll fenn. Ilyen esetben a szerződés mindenképpen (akár az akarati, akár a nyilatkozási elv alkalmazásával) létrejött, a jogrend mégsem ruházza fel a kötelezettséget (jogot) keletkeztető hatással.” (Menyhárd, 2000, pp. 21-2) Vékás Lajos is arra az álláspontra helyezkedik, hogy a nemlétező szerződés a felek által szándékolt cél elérésére nem alkalmas (Vékás, 2022, p. 107).

A jogirodalomban ismeretes továbbá a rejtett *disszenzus* fogalma, amely esetén szerződés nem jön létre, mert nem állapítható meg a szerződés tartalma a nyilatkozatok nem egyértelmű volta miatt (Menyhárd, 2000, p. 23). Ez esetben amennyiben a szerződéses tartalom értelmezés útján sem állapítható meg, úgy hiányzik a felek közötti akaratmegegyezés, azaz nem jön létre szerződés

(Menyhárd, 2000, p. 23). Amennyiben azonban az akaratmegegyezés létrejött a felek között, de emellett” ugyanazt a téves jelentést tulajdonítják: az akarat mindkét fél oldalán ugyanúgy tér el a nyilatkozattól, de a nyilatkozat az akarat fedésben van és az akarat is egybehangzó,” (Menyhárd, 2000, p. 26) vagyis a szerződés létrejön.

Siklósi Iván egyértelműen állást foglal a tekintetben, hogy egy szerződést akkor lehet nemlétezőnek tekinteni, ha a felek közötti akaratmeggyezésnek még a látszata, azaz ún. külső tényállás sem konstataálható (Siklósi, 2014, p. 141). A szerző plasztikusan szemlélteti a különbséget a nemlétező és az érvénytelen jogügylet között, amikor arra mutat rá, hogy az érvénytelenség jogellenes helyzetet eredményez azzal, hogy a szerződés létezik, de „ellentétes a tárgyi jog előírásaival.” (Siklósi, 2014, p. 127) A nemlétező szerződés kapcsán azt hangsúlyozza Siklósi, hogy az ilyen ügylet esetén a létre nem jött ügylet a jog számára értékelhetetlen „semmi”, ami nem jogellenes helyzetet, hanem „tulajdonképpen értelemben vett semmit” jelent. (Siklósi, 2016, p. 128 és Siklósi, 2014, p. 11) Siklósi hangsúlyozza, hogy a nemlétező szerződéshez és az érvénytelenséghez eltérő jogkövetkezmények fűződnek, így nemlétező szerződés esetén kizárt a szerződés érvényessé tétele, míg a létező de érvénytelen szerződés érvénytelensége az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével orvosolható. A magyar polgári jog szabályai szerint nemlétező szerződéshez kontraktuális jogkövetkezmény nem fűzhető, legfeljebb kártérítési kötelezettség vagy a teljesítés jogalap nélküli gazdagodás címén való visszakövetelése jöhet szóba (Siklósi, 2016, pp. 132-133 és Siklósi, 2014, p. 14).

Összegzésként Siklósi arra mutat rá, hogy a nemlétező jogügylet esetén a jogügylet minden vonatkozásában alkalmatlan joghatás kiváltására, míg a létező, de érvénytelen jogügylet esetén a kívánt joghatás kiváltására nem alkalmas a jogügylet, mert a jogrend ezzel szankcionálja a jogrendbe ütköző ügyletet (Siklósi, 2016, p. 388). A nemlétező szerződés – szemben az érvénytelen szerződés által generált jogellenes helyzettel – a jog számára értékelhetetlen, így a nemlétező szerződésnek nincs értéktartalma, „a nem létező szerződést a jogrend nem rosszalja, nem helyteleníti, hanem egyszerűen nem tartja számon a kontraktuális szférában, hiszen ... a kontraktuális szféra számára nem az érvénytelen ügylet, hanem a nemlétező ügylet a tulajdonképpen értelemben vett semmi.” (Siklósi, 2016. p. 389)

2. Az elektronikus úton tett írásbeli jognyilatkozatok

2.1. *A Ptk. rendelkezései*

Az elektronikus úton megtett jognyilatkozatokra vonatkozó jogszabályi környezet 2024. január 1. napjától kezdődően megváltozott mind tartalmi, mind strukturális szempontból (2023. évi XLVI. törvény). Az utóbbi kapcsán azt kell kiemelni, hogy hatályon kívül helyezésre került a Ptk. 6:7. §-a (3a) bekezdése, a (3) bekezdésben foglalt szabály változatlan hatályban maradása mellett. A korábban a Ptk. 6:7. §-a (3a) bekezdésében foglalt szabályozás – kibővített és részben módosított formában – az elektronikus ügyintézésről szóló törvényben került elhelyezésre, (2015. évi CCXXII. törvény) majd 2024. szeptember 1-jai hatállyal a digitális államról szóló törvényben. (2023. évi CIII. törvény) A változás azt eredményezte, hogy strukturálisan összetettebb, tartalmilag ugyanakkor egyértelműbb szabályozást kell követni a jogalkalmazóknak. Szerencsésebb lett volna ugyanakkor, ha az elektronikus ügyintézési és a digitális államról szóló törvény lentebb ismertetésre kerülő rendelkezései is az Ptk.-ban kerültek volna elhelyezésre.

A Ptk. elektronikus úton megtett jognyilatkozatokkal kapcsolatos rendelkezése szerint írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor. (Ptk. 6:7. § (3) bekezdés) Ezt a rendelkezést a tudomány oldaláról is többen többféle módon értelmezték, a bírói gyakorlat ugyancsak kialakította ezzel kapcsolatos álláspontját. Az előbbi kapcsán említhető az a megközelítés, amely szerint akár fotóként, vagy másolatként, illetve bármilyen más egyéb digitális úton rögzített módozat megfelel a törvényi előírásnak, ha az egyrészt érzékelhető mások számára, másrészt a tartalma változatlan módon reprodukálható (Csehi, 2014, p. 7). Éless Tamás már 2015-ben felvetette, hogy az alternatív technológiai megoldások írásbeliségének jogi megítélése alapvetően arra a kérdésre vezethető vissza, hogy mit várunk el az adott technikai megoldástól: a tartalom változatlan visszaidézhetőségét, azaz a hamisítatlanságot, vagy csak az erre való alkalmasságot (Éless, 2015, p. 322). Helyesen vonja le a szerző azon következtetést, hogy ez esetben olyan közlési technikákról van szó, amelyek az írásbeli nyilatkozatot helyettesítik, ezektől pedig nem indokolt elvárni a meghamisíthatatlanságot (Éless, 2015, p. 322).

Álláspontja szerint az egyszerű e-mail arra alkalmas, hogy a jognyilatkozat tartalmát változatlanul visszaidézzé, de arra nem, hogy a meghamisíthatatlanságot biztosítsa (Éless, 2015, p. 322). Ugyanezen problémát látja a szerző a másik fogalmi elem kapcsán, a nyilatkozattevő személyének azonosítására alkalmas mivolta megítélése tekintetében. Amennyiben ugyanis ezen kritériumtól azt várjuk el, hogy igazolja a jognyilatkozatot tevő személyét, akkor az egyszerű e-mail nem elégíti ki az írásbeliség fogalmát, amennyiben azonban csak az a funkciója, hogy megjelölje a személyt, akkor igen (Éless, 2015, p. 323). A harmadik feltétel, azaz a nyilatkozattétel időpontjának azonosítására való alkalmasság kapcsán pedig Éless a személyes jelleg hiánya miatt igenlő választ ad, és az elektronikus eszköz órájának átállíthatóságával kapcsolatos problémákat – helyesen – a hamisítás körébe tartozó kérdésnek tekinti azzal, hogy az a nem elektronikus okiratok esetében is felmerülő probléma (Éless, 2015, p. 323).

A különböző Ptk. kommentárokból részben egymástól eltérő megközelítés tárul elénk, ugyanis egyes szerzők azt hangsúlyozzák, hogy csak a minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentum tesz eleget a Ptk. írásbeliségre vonatkozó követelményeinek, (Vékás, 2014, p. 513) mások az elektronikus levelezés kapcsán azt rögzítik, hogy az maradéktalanul nem felel meg a Ptk.-ban írt feltételeknek, mert a levél küldőjének személyét nem azonosítja. (Wellmann, 2014, p. 47) Vékás Lajos is elismeri, hogy a minősített elektronikus aláírás mellett más megoldások is kielégíthetik a Ptk. feltételrendszerét. (Vékás, 2014. p. 1313) Az értelmezési nehézségek kapcsán középpontba került több szerző megközelítésében is az egyszerű e-mail, illetve a telefax útján elküldött nyilatkozat írásbeliségének megítélése. Amint arra fentebb utaltunk, a régi Ptk. kifejezetten írásbeli jognyilatkozatként ismerte el a telefaxot, az új Ptk.-ban azonban ilyen rendelkezés már nem szerepel. Ismert olyan álláspont, amely szerint egy faxon elküldött nyilatkozat nem minősül írásbelinek, mert az alapján nem azonosítható sem a nyilatkozattevő (elküldő) személy, sem az elküldés időpontja, (Osztovíts, 2014, p. 47) más szerző azt is hangsúlyozza, hogy sem a fax, sem az egyszerű e-mail nem azonosítja egyértelműen a nyilatkozattevőt, mert az egyik egy telefonszámot, a másik egy címet mutat, és ezért vagy mind a kettő írásbelinek minősül, vagy egyik sem tekinthető annak (Kovács, 2016, p. 7). Éless Tamás sem a táviratot, sem a telexet, sem a telefaxot, de még az egyszerű e-mailt sem tekinti olyannak, amely a nyilatkozattevő személyét igazolná (Éless, 2015, p. 324). A szerző megjegyzi, hogy amennyiben ezen formákat nem ismerjük el írásbeli úton megtett nyilatkozatnak, úgy „a telefax, vagy e-mail-váltás a szerződés

tartalmára vonatkozó bizonyítékká »silányuk.« (Éless, 2015, p. 324) A magunk részéről azt az álláspontot osztjuk, amely szerint a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésének szövegezése nem utal a jognyilatkozat meghamisíthatatlanságának követelményére, kizárólag arra, hogy az adott elektronikus (digitális) úton megített jognyilatkozat alkalmas legyen a tartalom változatlan visszaidézésére, valamint a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására. Ezen megközelítésben pedig a hármas feltételrendszert egy telefax és egy egyszerű e-mail is kielégíti. Az a körülmény, hogy fizikailag megvan a lehetőség a tartalom, illetve a nyilatkozattevő személye, vagy a nyilatkozat megtétele időpontjának manipulálására, módosítására, nem járhat azzal a következménnyel, hogy a jognyilatkozat írásbeliségét nem ismerjük el. A hagyományos, papír alapon megített, géppel vagy kézzel írt és saját kezű aláírást tartalmazó jognyilatkozatok tekintetében is meg van a lehetőség mindezen adatok módosítására, meghamisítására, mégsem vonja kétségbe senki azt, hogy a jognyilatkozat írásbelinek minősül. Az elektronikus és a papír alapon tett jognyilatkozatok írásbeli kritériumainak a megítélése azonos szempontok szerint kell, hogy történjen.

Bár a kérdést illetően jogegységi határozat nem született, az új Ptk. tanácsadó testülete kifejtette véleményét a jognyilatkozat írásbeliségének követelményeiről, értelmezve a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésében foglaltakat, az eIDAS rendelet (az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete) alapján az egyszerű e-mailek, az ahhoz csatolt fájlban, beszúrt aláírás képfájllal ellátott szövegszerkesztővel szerkesztett, illetve szerkeszthető, vagy nem szerkeszthető formában konvertáltan elküldött, chat felületen, SMS-ben vagy más elektronikus úton tett jognyilatkozatok vonatkozásban, és rögzítésre került a testület többségi, valamint kisebbségi véleménye. (az új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye a jognyilatkozat írásbeliségének követelményei Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének az alkalmazásában) Az előbbi szerint minden esetben egyedileg kell vizsgálni és megállapítani, hogy az adott közlési forma megfelel-e a feltételeknek az adott körülmények között, ugyanis e megközelítés alapján a normaszöveg nem írja elő a valódiság és hamisíthatatlanság követelményét, nem várja el az abszolút hamisíthatatlanságot ahhoz, hogy a jognyilatkozat írásbelinek minősüljön. Erre figyelemmel a Ptk. rendelkezéseinek bármilyen fizikai formában megjelenített közlési forma megfelelhet. (az új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye a jognyilatkozat írásbeliségének követelményei Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének az alkalmazásában) A Tanácsadó Testület kisebbségi álláspontja értelmében

ugyanakkor a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésében meghatározott feltételeknek csak az elektronikus úton aláírt jognyilatkozat felel meg. (az új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye a jognyilatkozat írásbeliségének követelményei Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének az alkalmazásában) A Tanácsadó Testületnek csak abban volt egységes álláspontja, hogy amennyiben törvény meghatározza a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelelő nyilatkozattételi módot (azonosításra visszavezetett dokumentum hitelesítés), akkor az ilyen módon megtett nyilatkozatot írásba foglaltnak kell tekinteni. (az új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye a jognyilatkozat írásbeliségének követelményei Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének az alkalmazásában) Amint erre lentebb kitérünk, ez a törvényi szabályozás 2024. január 1-jétől egyértelműen megvalósult.

Érdekes módon alakult a bírói gyakorlat, a Tanácsadó Testület kisebbségi álláspontját tükröző döntésekben öltve testet és arra ösztönözve a jogalkalmazókat, hogy amennyiben nem kívánják kockáztatni a jognyilatkozatok érvénytelenségét, úgy az elektronikus aláírást indokolt elhelyezniük a digitális dokumentumon. Álláspontunk szerint is ez az értelmezés szolgálja maradéktalanul a jogbiztonságot, illetve vezet az egységes jogértelmezéshez és – Éless Tamással egyetértve – ez az értelmezés van összhangban a jogalkotói akarattal. Az életszerű, a józan észnek megfelelő értelmezés azt is megkívánja ugyanakkor, hogy a vagyoni forgalmat nem lassító, tömegesen alkalmazott közlési technikák is írásbeli nyilatkozatként kerüljenek elismerésre (Éless, 2015, p. 423).

Egyetlen olyan precedensképes döntés ismeretes, amely nem a Ptk., hanem a ma már hatályban nem lévő, az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény, valamint a csőd eljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény alapján egy hitelezői követelést vitató, elektronikus úton, egyszerű e-mail formájában megtett jognyilatkozat tekintetében akként foglalt állást, hogy amennyiben az kétséget kizáróan megérkezett a hitelezőhöz, továbbá az eljárásból kitűnik az is, hogy a felek között az elektronikus út volt a bevett kapcsolattartási formák egyike, akkor az állapítható meg, hogy a felek közötti kommunikáció zárt láncolatot alkot, s ezért az adós a közölt vitatásra, mint írásban történő vitatásra eredménnyel hivatkozhat. (BH 2015.310.) Ez esetben tehát az egyszerű e-mail formátumot elismerte a Legfelsőbb Bíróság írásbeli nyilatkozatnak, de fontos hangsúlyozni, hogy mivel részben ma már nem hatályos rendelkezésekre, részben kizárólag speciális, felszámolási eljárásban releváns jognyilatkozat tekintetében és egyáltalán nem a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésében foglalt feltételeket vizsgálva tette a megállapítását a legfőbb bírói fórum, így ezen értelmezés biztosan nem foghat

helyt a hitelezői igényt vitató, egyszerű e-mail formájában elektronikusan elküldött vitató nyilatkozat körén kívül az új Ptk. hatálya alatt. Ebből az eseti döntésből nem vonható le olyan következtetés, hogy az egyszerű e-mailben közölt jognyilatkozat a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdése szerinti írásbeli nyilatkozatnak minősül.

Nem véletlen, hogy az ítélőtáblai gyakorlat egységesen abba az irányba mutat, hogy az egyszerű e-mailben közölt tartalom nem minősül elektronikus úton megtett jognyilatkozatnak. A Fővárosi Ítélőtábla 2018-ban akként foglalt állást, hogy írásba foglaltnak kizárólag a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus irat minősül, így elektronikus úton csak ennek alkalmazásával tehetők meg az írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozatok. (PJD 2018.4) A Fővárosi Ítélőtábla – a Tanácsadó Testület többségi álláspontjával ellentétes módon – egy ugyancsak 2018-as eseti döntésében azt hangsúlyozta, hogy az elektronikus úton tett nyilatkozat akkor minősül írásba foglalt jognyilatkozatnak, ha az alapján a valódiság és hamisítatlanság követelményének megvalósulása ellenőrizhető, és egyidejűleg a nyilatkozat megtételének időpontja is azonosítható, amely feltételeknek kizárólag a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirat felel meg, így még az egyszerű e-mail üzenetben megküldött vagy ahhoz mellékletként csatolt helyreigazítási kérelem sem felel meg az írásba foglalt nyilatkozat követelményének, ezért az joghatást nem vált ki. (BDT 2018.3931.) A Szegedi Ítélőtábla egy 2019. évi eseti döntésében akként fogalmazott, hogy az alá nem írt elektronikus levél joghatás kiváltására nem alkalmas, ugyanis egy sajtó-helyreigazítási kérelem az írásbeliség követelményének akkor felel meg, ha a jogosult azt aláírja, ennek hiányában a személye nem beazonosítható. (BDT 2019.3986.I.) Némileg megengedőbben fogalmazott a Fővárosi Ítélőtábla abban a 2021. évi eseti döntésében, amelyben már írásbelinek ismerte el azt a sajtó-helyreigazítás közzététele iránti kérelmet, amelyet a jogában sértett e-mail csatolmányaként egy olyan dokumentum változtathatatlan másolataként továbbított, amely tartalmazza a jognyilatkozatot, keltezéssel ellátott és amelyet a nyilatkozó saját kezűleg aláírt. (BDT 2021.4323.) A Fővárosi Ítélőtábla ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az elektronikus úton megküldött nyilatkozat tekintetében mindig egyedileg kell vizsgálni, hogy az a tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában történt-e. Ez a döntés sem ismeri el az egyszerű e-mailben küldött jognyilatkozatot a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdése szerinti követelményrendszerrel kielégítő jognyilatkozatnak.

Ugyancsak nem tett ilyen megállapítást a Fővárosi Ítéltábla azon 2022-es döntésében, amelyben egy „mellékelve megküldöm a szerződéstervezetet” szöveget tartalmazó egyszeri e-mail formátumban elküldött szöveg kapcsán arra a következtetésre jutott, hogy az még jognyilatkozatnak sem tekinthető a Ptk. 6:4. §-a (1) bekezdésében foglaltak alapján, ugyanis joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozatként nem értelmezhető, így nem tekinthető vételi ajánlat közléseként vagy felhívásként az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozat megtételének, hiszen az kizárólag a szerződéstervezet megküldésének tényére utal, azonban arra nem, hogy mi volt a tervezet megküldésének célja. (BDT 2022.4435.)

2.2. Az elektronikus ügyintézési és a digitális államról szóló törvény rendelkezései

2024. január 1. napján léptek hatályba az elektronikus ügyintézési törvény azon új rendelkezései, amelyek a magánjogi jogviszonyokban megjelenő elektronikus okiratokra vonatkozó szabályozást tartalmazzák, (2015. évi CCXXII. törvény 5/A. rész, 104/B. és 104/C. § és 2023. évi CIII. törvény 109. § (6) bekezdés) amiket az egyes gazdasági, vagyongazdálkodási és postaügyet érintő törvények módosításáról szóló 2023. évi XLVI. törvény iktatott be. Apróbb módosításokkal ezeket a szabályokat vette át a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény 2024. szeptember 1-jén hatályba lépett két szakasza. Az új szabályozás legfontosabb vívmánya, hogy meghatározza az elektronikus dokumentum fogalmát, ilyennek minősítve az elektronikus formában, különösen szöveg-, hang-, képi vagy audiovizuális felvétel formájában tárolt jognyilatkozatot. (2015. évi CCXXII. törvény 104/B. § (6) bekezdés) Külön definiálja a jogszabály az elektronikus magánokiratot, amely alatt olyan elektronikus dokumentumot ért, amelyet a nyilatkozó fél legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással és elektronikus időbélyegzővel lát el, vagy azonosításra visszavezetett dokumentum hitelesítés-szolgáltatással hitelesít (AVDH), (2015. évi CCXXII. törvény 104/B. § (1) bekezdés) 2024. szeptember 1. napjától pedig az eAláírás, mint a digitális keretszolgáltatások egyike, mint fokozott biztonságú aláírásnak minősülő aláírás vette át az AVDH helyét a törvényi szabályozásban. (2023. évi CIII. törvény 109. § (1) bekezdés) Az elektronikus magánokiratban megtett jognyilatkozat a Ptk. 6:7. §-a (2) és (3) bekezdése szerint is írásba foglaltnak minősül. (2015. évi CCXXII. törvény 104/B. § (1) bekezdés és 2023. évi CIII. törvény 109. § (1) bekezdés) Egyértelmű vált tehát, hogy az írásba foglaltság Ptk. szerinti követelményrendszerének a

fokozott biztonságú elektronikus aláírás, valamint az AVDH szolgáltatás, 2024. szeptember 1. napjától kezdődően pedig az eAláírás útján hitelesített aláírás is megfelel. Előbbi esetben az eIDAS rendelet fokozott biztonságú elektronikus aláírásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni, azaz az ilyen aláírásnak az alábbi követelményeknek kell megfelelnie: (i) kizárólag az aláíráshoz köthető, (ii) alkalmas az aláíró azonosítására, (iii) olyan, elektronikus aláírás létrehozásához használt adatok felhasználásával hozzák létre, amelyeket az aláíró nagy megbízhatósággal kizárólag saját maga használhat, (iv) olyan módon kapcsolódik azokhoz az adatokhoz, amelyeket aláírtak vele, hogy az adatok minden későbbi változása nyomon követhető. (az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) 26. cikk) Megjegyzendő, hogy a fokozott biztonságú elektronikus aláírás mellett az eIDAS rendelet ismeri az elektronikus aláírás fogalmát is, amely alatt olyan elektronikus adatot ért, amelyet más elektronikus adatokhoz csatolnak, illetve logikailag hozzárendelnek és amelyet az aláíró aláírásra használ. ((az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) 3. cikk 10. pont és 3. cikk 11. pont)

Az eIDAS rendelet szerint továbbá minősített elektronikus aláírásnak minősül az olyan, fokozott biztonságú elektronikus aláírás, amelyet minősített elektronikus aláírást létrehozó eszközzel állítottak elő, és amely elektronikus aláírás minősített tanúsítványán alapul. (az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) 3. cikk 11. pont) Az eAláírás ezen definíció kritériumainak megfelel. Bár az új jogszabályi környezetben önmagában a minősített elektronikus aláírással ellátott dokumentum nem minősül elektronikus magánokiratnak, az kielégíti a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésében foglalt hármas követelményrendszert, ezért írásba foglaltnak minősül. Az anyagi jogi szabályon túlmutat, de a jogalkalmazás szempontjából kiemelt jelentőségű az eIDAS rendelet azon szabálya, amely szerint az elektronikus dokumentum joghatása és bírósági eljárásokban bizonyítékként való elfogadhatósága nem tagadható meg kizárólag amiatt, hogy az elektronikus formátumú. (az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) 46. cikk) Ezen szabállyal a jogalkotó egyértelműen egyenlőségjelet tett az elektronikus és nem elektronikus írásbeli dokumentumok között azok joghatása és bizonyítékként való felhasználhatósága kapcsán, nagy mértékben megkönnyítve ezáltal a jogalkalmazást. Ezt erősíti az eIDAS rendelet azon rendelkezése is, amely szerint az elektronikus aláírás joghatása és bírósági eljárásokban bizonyítékként való elfogadhatósága sem tagadható meg kizárólag amiatt, hogy az elektronikus formátumú, illetve nem felel

meg a minősített elektronikus aláírásra vonatkozó követelményeknek, ugyanakkor a minősített elektronikus aláírást az eIDAS rendelet a sajátkezü aláírással azonos joghatásúnak tekinti. (az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) 46. cikk)

Az új szabályozás alapján megállapítható, hogy az elektronikus magánokirati, azaz a Ptk. szerint is írásbelinek minősülő nyilatkozati formának megfelel a szöveges, a hang, képi vagy audiovizuális felvétel formájában tárolt jognyilatkozat egyaránt, ugyanakkor továbbra is a bírói gyakorlatra hárul a jogértelmezés 2024. január 1. és 2024. szeptember 1. napját követően is abban a tekintetben, hogy a fokozott biztonságú elektronikus aláírással és elektronikus időbélyegzővel ellátott, illetve a minősített elektronikus aláírással ellátott, valamint az AVDH szolgáltatással hitelesített dokumentumokon túlmenően, más formátumú elektronikus dokumentum írásbelinek minősül-e, azaz a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésének való megfelelésük esetenként vizsgálható a továbbiakban is. A jogalkalmazók akkor járnak el körültekintően, nem kockáztatva a jognyilatkozatuk alaki okból való érvénytelenségének megállapítását, ha az írásbeli alakhoz kötött elektronikus jognyilatkozatokat fokozott biztonságú elektronikus aláírással és elektronikus időbélyegzővel látják el, vagy AVDH szolgáltatással, illetve eAláírással hitelesítik. Továbbra is irányadó ugyanakkor azon fentebb ismertetett ítéletábrai gyakorlat, amely szerint a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdése szerinti írásbeliség követelményrendszerét kielégíti az a jognyilatkozat, amelyet e-mail csatolmányként egy olyan dokumentum változtathatatlan másolatként továbbítanak, amely tartalmazza a jognyilatkozatot, keltezéssel ellátott és amelyet a nyilatkozó saját kezűleg aláírt. (BDT 2021.4323.)

A jogalkotó az elektronikus magánokiratok közül kiemelve, külön szabályozást ad az ingatlanval kapcsolatos, valamint az öröklési jogi, családjogi, társasági jogi (2024. szeptember 1.-től kezdődően a cégekkel és a civil szervezetekkel kapcsolatos) jogviszonnyal összefüggő jognyilatkozatokat tartalmazó elektronikus magánokiratra, ugyanis ezek tekintetében kizárólag a szöveg formájában rögzített jognyilatkozatot tekinti elektronikus magánokiratnak. (2015. évi CCXXII. törvény 104/B. § (2) bekezdés és 2023. évi CIII. törvény 109. § (2) bekezdés) Ez azt jelenti, hogy a hang-, képi, vagy audiovizuális felvétel formájában tárolt jognyilatkozat nem minősül ezen jogviszonyok tekintetében a Ptk. 6:7 §-a (3) bekezdése szerinti követelményrendszerrel kielégítő írásbeli jognyilatkozatnak. Ezt a szabályozást a jogbiztonság követelménye indokolja. Az új szabályozás összhangban van az eljárásjogi rendelkezésekkel is, azaz a Polgári

Perrendtartás (Pp.) szerinti teljes bizonyító erejű magánokirati formának megfelel az elektronikus magánokirat is, hiszen a felsorolás egyik eleme szerint teljes bizonyító erejű a magánokirat, ha az elektronikus okiraton az aláíró a minősített, vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírását vagy bélyegzőjét helyezte el, és – amennyiben jogszabály úgy rendelkezik – azon időbélyegzőt helyezte el, (2016. évi CXXX. törvény 325. § (1) bekezdés f) pont) illetve, ha az elektronikus okiratot az aláíró a Kormány rendeletében meghatározott azonosításra visszavezetett dokumentum hitelesítés (AVDH) szolgáltatással, illetve eAláírással hitelesíti. (2016. évi CXXX. törvény 325. § (1) bekezdés g) pont és a 2023. évi XLVI. törvény végső előterjesztői indokolása, a 38. §-hoz fűzött indokolás)

2.3. A pénzügyi szervezetek jognyilatkozatainak írásbelisége

A fentiekben ismertetett szabályoktól részben eltérő rendelkezések vonatkoznak a pénzügyi és biztosítási szektor jognyilatkozataira, ráadásul differenciált formában, jognyilatkozat típuscsoportonként eltérő követelményrendszerrel. Amennyiben pénzügyi szolgáltatásokról beszélünk, elengedhetetlen a Hpt. – fentebb már részben hivatkozott – rendelkezéseinek is a vizsgálata azzal, hogy az utóbbi néhány évben e területen is lényeges jogszabályi változásokkal találkozhattunk, köztük a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokkal.

2019. március 31. előtt a Hpt. akként rendelkezett, hogy a pénzügyi intézmény pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban köthetett, ideértve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirati formát is azzal, hogy az írásban kötött szerződés egy eredeti példányát a pénzügyi intézmény köteles volt az ügyfélnek átadni. (2013. évi CCXXXVII. törvény 279. § (1) bekezdés, 2019. március 30. napján hatályos szöveg) Kivételt jelentett ezen főszabály alól az egyszeri fizetési megbízás, valamint a pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződés, illetve a betét elfogadására vonatkozó szerződés, amelyeket azonosított elektronikus úton is meg lehetett kötni, (2013. évi CCXXXVII. törvény 279. § (1a) bekezdés, 2019. március 30. napján hatályos szöveg) továbbá az elektronikus pénzt kibocsátó hitelintézet által az egyes fizetési szolgáltatásokról szóló 2013. évi CCXXXV. törvény szerinti tevékenységre irányulóan kötött szerződés, amit nem volt szükséges írásban megkötni abban az esetben, ha a kibocsátandó elektronikus pénz összege a 65.000,- Ft összeghatárt nem haladta meg. (2013. évi CCXXXVII. törvény 285. §

(2) bekezdés, 2019. március 30. napján hatályos szöveg és 2017. évi LIII. törvény 15. § (3) bekezdés) Lehetővé tette továbbá a Hpt., hogy a pénzügyi intézmény és az ügyfél a Hpt. szerinti írásbeli szerződésben, illetve az elektronikus úton megkötött pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződésben és betét elfogadására vonatkozó szerződésben megállapodjon arról, hogy meghatározott körben azonosított elektronikus úton kötnék pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést, ami a Hpt. alkalmazásában írásbeli szerződésnek minősült. (2013. évi CCXXXVII. törvény 279. § (2) bekezdés, 2019. március 30. napján hatályos szöveg) A Hpt. külön definiálta az azonosított elektronikus utat is, értve alatta olyan személyre szabott elektronikus eljárást, amely a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának egyértelmű azonosítására és a jognyilatkozat tartalmának változatlan visszaidézésére alkalmas formában teszi lehetővé a jognyilatkozat megtételét. (2013. évi CCXXXVII. törvény 6. § (1) bekezdés 4a. pont, 2019. március 30. napján hatályos szöveg) Ez a szabályozás a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésében rögzített rendelkezésekkel azonos tartalmú, és egyrészt kibővítette a Hpt. hatálya alatti írásbeliség fogalmát, másrészt technológia-semleges szabályként lehetőséget biztosított az innovációnak, új kommunikációs eszközök és csatornák megjelenésének, amelyek kielégítik az írásbeliség, az azonosított elektronikus út követelményrendszerét. (Az írásbeliség kérdésköre a Hpt. szabályozásának tükrében) Külön MNB vezetői körlevél rögzítette a felügyeleti elvárásokat az elektronikus úton történő szerződéskötésekre vonatkozóan (Hegedüs-Lénárd, 2022, p. 7 és Pénzügyi Szervezetek Felügyeletéért és fogyasztóvédelméért felelős alelnök: vezetői körlevél az elektronikus úton megkötött írásbeli szerződésekről, megtett írásbeli jognyilatkozatokról). A banki gyakorlatban számos megoldás alakult ki a videobanktól kezdve a telebankár szolgáltatáson át mindazon megoldásokig, amelyek megfeleltek a 2024. június 30. napjáig hatályos 26/2020. (VIII.25.) MNB rendelet szerinti auditált elektronikus hírközlőeszközökre, illetve elektronikus ügyfélazonosító és nyilatkozattételi rendszerre vonatkozó előírásoknak, (a különböző technikai megoldásokra nézve lásd részletesen: Hegedüs-Lénárd, 2022, pp. 9-12) összhangban azon veszélyhelyzeti kormányrendeleti szabállyal, amely szerint az auditált elektronikus hírközlő eszköz vagy auditált elektronikus ügyfélazonosító és nyilatkozattételi rendszer útján megkötött pénzügyi szolgáltatási szerződéshez és a pénzügyi szolgáltatási szerződéshez – ideértve a biztosítéki szerződéseket is – kapcsolódó jognyilatkozat teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül. (689/2020. (XII.29.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés)

A fentiekkel összhangban rendelkezett úgy a pénzforgalmi szolgáltatásáról nyújtásáról szóló törvény 2017. július 1. napi hatállyal, hogy a pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződést írásban – ide értve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirati formát is – vagy a Hpt.-ben meghatározottak szerinti azonosított elektronikus úton kell megkötötni, (2009. évi LXXXV. törvény 13. §, 2017. július 1. és 2018. december 29. között hatályos szöveg) amely később úgy módosult, egyszerűsödött, hogy csak a pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződés írásbeli megkötésének szabályát rögzítette. (2009. évi LXXXV. törvény 13. §, 2018. december 29 napjától hatályos szöveg) A jelenleg hatályos szabályozás előzményeként kell említeni a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokat rögzítő azon törvényi rendelkezéseket, amelyek az elektronikus úton megkötött pénzügyi szolgáltatási szerződésekre határoztak meg speciális előírásokat az egyes szolgáltatásokra irányuló szerződés és a szerződésekhöz kapcsolódó jognyilatkozatok, illetőleg azok teljes bizonyító erejű magánokiratkénti elismerése vonatkozásában, (2021. évi XCIX. törvény 46. és 47. §) amelyeket nagyrészt azonos tartalommal átvett az elektronikus ügyintézési törvény a 2024. január 1. napjától hatályos 104/C. §-ban foglalt, lentebb ismertetésre kerülő rendelkezéseiben.

A ma hatályos Hpt. rendelkezés szerint a pénzügyi intézmény pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződést csak írásban köthet azzal, hogy az írásban kötött szerződés egy hiteles példányát a pénzügyi intézmény köteles az ügyfél rendelkezésére bocsátani. (2013. évi CCXXXVII. törvény 279. § (1) bekezdés) Ezen túlmenően csak azt rögzíti a Hpt., hogy az írásbeli alakszerűségekre vonatkozó előírás megsértése nem vonja maga után a szerződés érvénytelenségét, jogkövetkezményként a Felügyelet intézkedést alkalmazhat, illetve bírságot szabhat ki. (2013. évi CCXXXVII. törvény 279. § (2) bekezdés) Ez azt jelenti, hogy a Ptk.-tól eltérő joghatása van az alakisági követelmény megsértésének, megengedőbb szabályozással biztosítva a vagyoni forgalmat. A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvénynek továbbra is hatályos az a rendelkezése, amely szerint a pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződést írásban kell megkötötni. (2009. évi LXXXV. törvény 13. §) A fogyasztónak nyújtott hitelről szóló törvény speciális rendelkezésként rögzíti továbbá, hogy a fogyasztó – az elektronikus úton történő tájékoztatás kivételével – a hitelszerződés megkötését megelőző tájékoztatást tartalmazó formanyomtatvány másolatán aláírásával igazolja annak átvételét és azt, hogy a törvény szerinti tájékoztatást megkapta, de ha a hitelszerződést a felek azonosított elektronikus úton vagy elektronikus okirati

formában kötik meg, úgy ezen külön aláírásra igazolásként nincs szükség, ebben az esetben a költség és díj módosulására vonatkozó tájékoztatás elektronikus úton is teljesíthető, a kamatváltozásra vonatkozó tájékoztatást papíron vagy más tartós adathordozón kell teljesíteni. (2009. év CLXII. törvény 8. § (1) és (2) bekezdés) Az ezen törvény szerinti fogyasztónak nyújtott tájékoztatás elektronikus úton is teljesíthető azzal, hogy a hitelszerződés megkötését követően a tájékoztatási kötelezettség papíron vagy más tartós adathordozón teljesítésre került. (2009. év CLXII. törvény 8. § (3) bekezdés) A jelzáloghitel és ingatlanra vonatkozó pénzügyi lízing szerződések esetén a szerződések a felek (képviselők) egyidejű fizikai jelenléte nélkül főszabály szerint nem köthetők meg, ez azonban nem akadályozza annak, hogy a tájékoztatási kötelezettség teljesítése és igazolása, valamint a szerződés tervezetének rendelkezésre bocsátása tekintetében az elektronikus utat vegyék igénybe a felek amennyiben annak feltételei fennállnak. (2009. év CLXII. törvény 13. § (1) és (2) bekezdés)

Az elektronikus ügyintézési törvény 2024. január 1. napjától 2024. augusztus 31. napjáig hatályos, a pénzügyi szektorra vonatkozó speciális rendelkezése szerint a fentebb ismertetett általános rendelkezésektől eltérően elektronikus magánokiratnak minősül az MNB törvény (2013. évi CXXXIX. törvény 39. §-a (1) bekezdés) hatálya alá tartozó szervezetek által nyújtott szolgáltatás vonatkozásában jognyilatkozatot tartalmazó elektronikus dokumentum is, amelyet a szervezet által auditált elektronikus hírközlő eszköz vagy elektronikus ügyfél-azonosító és nyilatkozattételi rendszer útján azonosított nyilatkozó fél az aláírás időpontjának azonosítására is alkalmas egyszerű elektronikus aláírással látott el. (2015. évi CCXXII. törvény 104/B. § (3) bekezdés) Ugyanezen szabályt tartalmazza a digitális államról szóló törvény 2024. szeptember 1. napjától hatályos rendelkezése. (2023. évi CIII. törvény 109. § (3) bekezdés) A jogalkotó a bank és biztosítási szféra egyes jogügyletei tekintetében tehát írásbeli jognyilatkozatnak és elektronikus magánokiratnak minősítette az olyan, törvényi feltételeknek megfelelő megoldást is, amely nem AVDH szolgáltatás vagy eAláírás útján hitelesített aláírást tartalmaz, illetve amely nem tartalmaz fokozott biztonságú, illetve minősített elektronikus aláírást. Az egyszerű elektronikus aláírási forma a pénzügyi szolgáltató szervezettel szerződő személyek számára jelent könnyítést, ugyanakkor a digitalizációs fejlődést megfelelően biztosítja (2023. évi XLVI. törvény végső előterjesztői indokolása, a 38. §-hoz fűzött indokolás) azzal, hogy ezen megoldás útján létrejött elektronikus magánokirat is megfelel a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdése szerinti kritériumoknak és ilyen módon

írásba fogalt jognyilatkozatnak minősül. A törvény végső előterjesztői indokolása utal arra, hogy konkrét technológiai követelményeket a szabályozás nem ír elő az egyszerű aláírás tekintetében, ezért a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló törvény szerinti erős ügyfél-hitelesítési megoldás, így például a nyilatkozatot tevő fél szervezetnél regisztrált telefonszámára SMS üzenetben küldött aláíró kód megadása is megfelel az egyszerű aláírás követelményének. (2023. évi XLVI. törvény végső előterjesztői indokolása, a 38. §-hoz fűzött indokolás és 2009. LXXXV. törvény 2. § 4a. pont)

Egyértelművé teszi továbbá a szabályozás azt is, hogy az MNB törvény hatálya alá tartozó szervezet által nyújtott szolgáltatás vonatkozásában keletkező jognyilatkozatot tartalmazó elektronikus dokumentum, mint elektronikus magánokirat is teljes bizonyító erejűnek minősül, (2015. évi CCXXII. törvény 104/B. § (4) bekezdés és 2023. évi CIII. törvény 109. § (4) bekezdés) ezen elektronikus magánokiratokat is a Pp. 325. §-a szerinti teljes bizonyító erejű magánokiratok közé sorolva. (2023. évi XLVI. törvény végső előterjesztői indokolása, a 38. §-hoz fűzött indokolás)

Egyes kiemelt jognyilatkozatok tekintetében azonban az új szabályozás is szigorúbb követelményt támaszt, ugyanis kimondja, hogy a fentiekben ismertetettéktől eltérően a szervezet által nyújtott szolgáltatásra irányuló szerződés, valamint annak módosítása és megszüntetése esetén a kizárólag szöveg formájában rögzített jognyilatkozatot tartalmazó elektronikus magánokirat minősül írásba foglaltnak, (2015. évi CCXXII. törvény 104/B. § (5) bekezdés és 2023. évi CIII. törvény 109. § (5) bekezdés) azaz a hang-, képi vagy audiovizuális felvétel formájában tárolt jognyilatkozat nem minősül írásbelinek, vagyis a szolgáltatásra irányuló szerződések tekintetében a szigorúbb szabályozás érvényesül. A jogalkotói szándék az volt, hogy szövegformátumú rögzítettséget, mint az írásba foglaltság feltételét csak a mindenképpen indokolt körre szorítsa a szabályozás, (2023. évi XLVI. törvény végső előterjesztői indokolás, a 38. §-hoz fűzött indokolás) megőrizve a digitalizációs fejlődés által elért eredményeket. (2023. évi CIII. törvény végzős előterjesztői indokolás a 109-110. §-hoz fűzött indokolás) Az a szabályozási megoldás ugyanakkor kritikával illethető, hogy ezen szervezetek által nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó szerződések alakítására vonatkozóan a Ptk. mellett a Hpt. és az elektronikus ügyintézési törvény rendelkezéseit is alkalmazni kell párhuzamosan. Szerencsésebb lett volna, ha a jogalkotó ezeket a szabályokat is kizárólag a Ptk.-ban rögzítette volna.

A fentebb már említett veszélyhelyzeti szabályozást átvéve rögzíti az elektronikus ügyintézésről és a digitális államról szóló törvény továbbá azt is, hogy bírósági vagy hatósági eljárás esetén az MNB-ről szóló törvény hatálya alá tartozó szervezet az elektronikus magánokiratot köteles a bíróság, illetve a hatóság és a jognyilatkozattal érintett peres felek rendelkezésére bocsátani, ennek elmulasztása esetén a szervezettel szerződő félnek elektronikus magánokiratba foglalt jognyilatkozatra vonatkozóan tett tényállítása valóságát vélelmezni kell. (2015. évi CCXXII. törvény 104/C. § (1) és (2) bekezdés és 2023. évi CIII. törvény 110. § (1) és (2) bekezdés) További feltétel, hogy a jognyilatkozat akkor foglalható csak az egyszerű elektronikus aláírással ellátott elektronikus magánokirati formába, ha a technológia alkalmazásához a fél az elektronikus aláírás előtt kifejezetten hozzájárult. (2015. évi CCXXII. törvény 104/C. § (3) bekezdés és 2023. évi CIII. törvény 110. § (3) bekezdés) Garanciális szabályként rögzíti a törvény, hogy az elektronikus azonosítást követően tett jognyilatkozat esetén a szervezet köteles a teljes kommunikációt és a továbbított adattartalmat rögzíteni és a fél kérésére a rendelkezésére bocsátani azzal, hogy amennyiben a fél fogyasztó, a szervezet köteles az elektronikus azonosítást követően megkötött szerződés egy példányát a fél rendelkezésére bocsátani. (2015. évi CCXXII. törvény 104/C. § (4) és (5) bekezdés és 2023. évi CIII. törvény 110. § (4) és (5) bekezdés) Ez a szabályozás egyszerre elégíti ki a digitális korszak követelményét, szolgálja a jogbiztonságot, jelent könnyítést a fogyasztók számára a szerződéskötés során, ezáltal megfelelően szolgálja a kor követelményeinek megfelelő vagyoni forgalmat is. A technológiai, műszaki változásokra figyelemmel ugyanakkor folyamatos revízióra szorulhatnak a ma még technológia-komform rendelkezések.

Összegzés

Hosszú idő telt el azóta, hogy az első írásos emlékek Krisztus előtt 3500 körül megjelentek ékírásos agyagtáblák formájában és az egyiptomi hieroglifákon keresztül a nyomtatás feltalálását követően tömegessé vált írásos dokumentumokon keresztül eljutunk a digitális korba, amikor immateriális formában, elektronikus adatként jelennek meg olyan szövegek, jognyilatkozatok, amelyek kapcsán joggal vetődik fel a kérdés, hogy adott esetben fizikai formában meg nem jelenő, de változatlan tartalommal visszaidézhető formátumként minősülhetnek-e egyáltalán írásbeli nyilatkozatnak. Kérdés továbbá, hogy azonos módon kell-e tekintenünk ezen dokumentumokra és a papír alapon készült

iratokra, lehet-e ugyanazon joghatást fűzni a materiális és az immateriális világban megjelenő nyomtatott, illetve elektronikus formátumban megjelenő jognyilatkozatokhoz. További dilemma, hogy az ilyen dokumentumokhoz milyen bizonyító erőt társítunk, azaz az anyagi jogi kérdések mellett az eljárásjogi vonatkozások is szóba jönnek. A jelen írással arra tettünk kísérletet, hogy egy pillanatképet rögzítsünk az írásbeli nyilatkozatokra vonatkozó jogi szabályozásról, annak jogirodalmi értelmezéséről és bírói gyakorlatáról a 2024-2025. évi időállapot szerint. Két, egymással szoros kapcsolatban álló, egymásra épülő kérdéskört érintettünk, ugyanis egy írásbeli alakhoz kötött szerződéses jognyilatkozat érvénytelensége mögötti leggyakrabban alaki hibák merülnek fel, amelyek speciális értelmezést kívánnak az elektronikus úton tett jognyilatkozatok esetén. Bár a jognyilatkozatokra, illetve azok alakszerűségére vonatkozó jogi szabályozás a klasszikus magánjogi kérdések körébe tartozik, mégis azt tapasztaljuk, hogy napjainkban egyre sűrűbben kell a jogalkotónak módosítani a fennálló szabályozást, hozzáigazítva azt a technológiai fejlődés által indukált gyakorlati igényekhez, oly módon, hogy közben ne sérüljenek a jogbiztonság szempontjai, de a szabályozás ne is képezze gátját a vagyoni forgalomnak. Ennek során nagy mértékben van szükség a dogmatikai szemléletre, a jogászai gondolkodás fogalomalkotó módszerére. A hatályos magyar szabályozás jelenleg megfelel a fentebb hivatkozott elvárásoknak, és a judikatúra is igyekszik ezekkel összhangban kialakítani a gyakorlatot. A jogalkalmazást nehezíti ugyanakkor az elszórt szabályozás, így az, hogy a Ptk. mellett az elektronikus ügyintézésről szóló törvényben, illetve az eIDAS rendeletben is találunk releváns rendelkezéseket a jognyilatkozatok írásbeliségére vonatkozóan, a pénzügyi szolgáltatások tekintetében pedig további rendelkezéseket rögzít a Hpt. Különösen megfontolandó az elektronikus ügyintézési törvény rendelkezéseinek a Ptk.-ba történő inkorporálása.

Egyértelmű az is, hogy a jognyilatkozatok írásbelisége az elektronikus aláírás kérdéseitől napjainkban már nem elválasztható. Az ezen a területen is megmutatózó rendkívül gyors technikai fejlődés minden bizonnyal további szabályozásbeli változást fog indukálni, így akár rövid időn belül is szükségessé válhat a jelenlegi reguláció módosítása, kiegészítése, de továbbra is azon alapelv mentén, hogy a kazuisztikus szabályozás elkerülése érdekében általános jelleggel, bármilyen formát öltő írásbeli nyilatkozatra azonos tartamú norma fenntartása indokolt. Írásunkban elsődlegesen a kötetmi jogi, azon belül is a szerződéses jognyilatkozatokra vonatkozó szabályozást és annak gyakorlatát tekintettük át, a

végintézkedések alakítását érintő kérdéseket nem vizsgálva. Már most prognosztizálható, hogy magánjogunk következő kardinális változása az lesz, amikor az elektronikus formában alkotott végrendeletek mint írásbeli jognyilatkozatok érvényessége is elismerésre kerül, amelyre vonatkozóan külföldi példák már állnak rendelkezésre. A jelenleg hatályos kötetmi jogi szabályozás alapján pedig a bírói gyakorlatra hárul a felelősség a tekintetben, hogy az Alaptörvény 28. cikkében foglaltak alapján a józan észnek megfelelően alakítsa úgy a jogalkalmazást, hogy az nemcsak az európai uniós jogi környezetbe illeszkedjen harmonikusan, de összhangban álljon a nemzetközi tendenciákkal is. A közelmúlt eseti bírósági döntéseiből az a következtetés vonható le, hogy a judikatúra ezen elvárásoknak megfelelően alakul. Ez a bírósági gyakorlat ugyanakkor elsődlegesen a táblabírói gyakorlatot jelenti. Annak ellenére nincs olyan precedensképes kúriai döntés, amely általános jelleggel értelmezné a Ptk. 6:7. §-a (3) bekezdésének rendelkezését az elektronikus úton megtett jognyilatkozatok vonatkozásában, hogy az új Ptk. Tanácsadó Testülete sem tudott egységes álláspontot kialakítani egyes elektronikus úton megtett nyilatkozati formák írásbelisége, azok érvényessége vonatkozásában. Remélhetőleg erre a döntésre sem kell már sokáig várni.

Irodalomjegyzék

Auer Ádám (2024) A jogszabályba ütköző szerződések semmis(s)ége, a tilos szerződés az érvénytelenségi okok hálózatában, HUN-REN TK Jogtudományi Intézet, Budapest, ISBN 9789637311918

Csehi Zoltán (szerk.) (2014) Az új Polgári Törvénykönyv magyarázata, Kommentár a 2013. évi V. törvényhez, Menedzser Praxis Szakkiadó és Gazdasági Tanácsadó Kft., Budapest, ISBN: 9789638998637

Éless Tamás (2015) Két dilemma az írásbeli jognyilatkozatok kapcsán, Magyar Jog, 2015. 2. szám, ISSN 0025-014

Faludi Gábor (2024) Néhány megjegyzés a szívességi lakáshasználat jogi minősítéséhez, Polgári Jog 2024. 1-2. szám, ISSN 2498-7263
<https://doi.org/10.55413/193.A2400202.POJ>

Hegedüs-Lénárd Erika (2022) Az írásbeliség fogalmának új kihívásai, Polgári Jog, 2022. 7-8. szám, ISSN 2498-7263

Kisfaludi András (2018) Az írásbeliség követelményének tartalma, In: A Ptk. magyarázata V/VI. Polgári jog – kötetmi jog Első és Második Rész, Harmadik, átdolgozott, bővített kiadás, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, ISBN: 9789632584157

Kiss Gábor – Sándor István (2008) A szerződések érvénytelensége, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, ISBN 9789632580234

Kiss Gábor – Sándor István (2014) A szerződések érvénytelensége, 2. hatályosított kiadás, Budapest, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó, Budapest, ISBN 9789632582320

Kiss Tibor (2025) Új megközelítések az írásbeli jognyilatkozatok és azok érvényessége kapcsán – Az okirat nyelvét nem értő személy jognyilatkozata, Miskolci Jogi Szemle, 2025. évi 1. szám, ISSN 3094-2950
<https://doi.org/10.32980/MJSz.2025.1.78>

Kovács Krisztián (2016) Írásbeli forma az új Ptk.-ban, Polgári Jog, 2016. 2. szám, ISSN 2498-7263

Menyhárd Attila (2020) A szerződés akarathibák miatti érvénytelensége, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszéke, Bibliotheca Iuridica Publicationes Cathedrarum 1, Budapest, ISBN 963-463-438-9

Menyhárd Attila (2022) A technológiai fejlődés hatása az alapjogok érvényesülésére, Közjegyzők Közlönye, 2022. 3. szám, ISSN 1416-7883

Osztovits András (szerk.) (2014) A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, III. Kötet, Hatodik Könyv – Kötetmi jog Első rész – Második rész – Harmadik rész, Opten Informatikai Kft., Budapest, ISBN 9786155122149

Osztovits András (2014/2) A szerződéskötés alaki hibájának orvoslása, In: A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja, III. kötet, Budapest, Opten Informatikai Kft., Budapest, ISBN 9786155122149

Siklósi Iván (2016) A nemlétező szerződések kérdéseire a magyar polgári jogban, figyelemmel egyes külföldi jogi megoldásokra is, Polgári Jog, 2016. 2. szám, ISSN 2498-7263

Siklósi Iván (2014) A nemlétező, érvénytelen és hatálytalan jogügyletek elméleti és dogmatikai kérdései a római jogban és a modern jogokban, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, ISBN 9789633122006

Török Soma (2024) Ten years before – Honnan indultunk és hol tartunk ma? Mérlegen a Ptk. első tíz éve, Polgári Jog, 2014. 7-8. szám, ISSN 2498-7263
<https://doi.org/10.55413/193.A2400404.POJ>

Vékás Lajos (2022) A szerződési jog – általános rész, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, ISBN 9789633122655

Vékás Lajos (szerk.) (2014) A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, Wolters Kluwer Kiadó Kft., Budapest, ISBN 9789632952789

Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.) (2014) Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz, Budapest, Wolters Kluwer Kiadó Kft., ISBN 9789632954288

Vékás Lajos (2023) Alakszerűségi hiba és orvoslása, In: Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez, 2023. évi jogtár-formátumú kiadás, (szerk.: Gárdos Péter – Vékás Lajos) a Ptk. 6:94. §-ához fűzött magyarázat, ISBN 9789632959627.

Wellmann György (2018) A szerződési jognyilatkozat hibája, In: A Ptk. magyarázata V/VI. Polgári jog –kötelmi jog Első és Második Rész, Harmadik, átdolgozott, bővített kiadás, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, ISBN 9789632582467

Wellmann György (szerk.) (2014) Polgári jog – Kötelmi jog Első és Második Rész, az új Ptk. magyarázata V/VI., Budapest, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., ISBN, 9789632582467

Internetes források:

Az írásbeliség kérdésköre a Hpt. szabályozásának tükrében, www.mnb.hu (2024.08.10.)

Pénzügyi Szervezetek Felügyeletéért és fogyasztóvédelméért felelős alelnök: vezetői körlevél az elektronikus úton megkötött írásbeli szerződésekről, megtett írásbeli jognyilatkozatokról, <https://www.mnb.hu/letoltes/ejognyil-korlevel.pdf> (2024.08.10.)

Jogszabályok:

- a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény
- a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény
- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény
- a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény
- az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény
- a Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény
- a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokról szóló 2021. évi XCIX. törvény
- az egyes gazdasági, vagyongazdálkodási és postaügyet érintő törvények módosításáról szóló 2023. évi XLVI. törvény
- a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény
- a veszélyhelyzet ideje alatt elektronikus úton megkötött pénzügyi szolgáltatási szerződésekről szóló 689/2020. (XII.29.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L. 257/73., 2014.08.28.)

Bírósági döntések:

- BH 2001.426.
- BH 2003.409.

BH 2005.395.

BH 2015.310.

BDT 2007.1512.

BDT 2018.3931.

BDT 2019.3986.I.

BDT 2021.4323.

BDT 2022.4435.

BDT 2022.4469.

PJD 2023.31.

PJD 2018.4.

Fővárosi Ítéltábla Gf.40.060/2018/4.

Fővárosi Ítéltábla, 9.Pf.20.733/2022/6.

az új Ptk. Tanácsadó Testület véleménye a jognyilatkozat írásbeliségének követelményei Ptk. 6:7. § (3) bekezdésének az alkalmazásában címmel